

«Təsdiq edirəm»

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov

"13" 02 2026-cı il

FƏNN SİLLABUSU
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 6001018-Tarix müəllimliyi A,B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Yeni dövr tarixi (ARTN-nin tərəfindən təsdiq edilmişdir. 11.01.2018-ci il. 26 №-li əmr)

Kodu: İPF-B13

Tədris ili: II (2025/2026)

Semestr: IV (yaz)

Tədris yükü: Cəmi: 180 saat. Auditoriya saati: 60 saat. (30 saat müəhazirə., 30 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Müəhazirə müəllimi: dos.Mahmudov Kamal Fətulla oğlu, **seminar müəllimi:** b/m.Sevdimova Mələhət Miriş qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küç., 21

Məsləhət günləri və saati: I günlər saat 11.00-12.00, 14.00-15.00

E-mail ünvanı: kama1-1965@mail.ru; malahat-80@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Novaya İstoriya I. Moskva, 1972.
2. Novaya İstoriya II. Moskva, 1984.
3. Mustafazadə T. Ümumi tarix. II cild. Bakı, 2012.
4. Avropa və Amerika ölkələrinin yeni tarixi XVI əsr – XIX əsrin 60-cı illəri. Gəncə, 2006.
5. Avropa və Amerika ölkələrinin yeni tarixi (1871-1918) Gəncə, 2009.
6. İsmayılov V. XVII-XVIII əsrlərdə dünya tarixi: Mədəniyyət və siyasət Bakı, 2020
7. Həsənov E. Dünya imperiyaları və müstəqillik mübarizəsi: 1640-1918 Bakı, 2021
8. Quliyeva R. Sosial-iqtisadi dəyişikliklər və İnqilablar: 1640-1918-ci illər Bakı, 2022
9. Əliyev H. Beynəlxalq müharibələr və müstəqillik hərəkətləri (1640-1918) Bakı, 2024
10. Əliyev A. Dünya tarixinə baxış: 1640-1918-ci illər Bakı, 2024

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Orta əsrlər tarixi fənninin tədrisinə ehtiyac vardır.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Yeni dövr tarixi" kursunun yeni tələblər baxımından tədrisi, bu dövrdə Avropa və Amerika ölkələrində tarixi proseslərin əsas xüsusiyyətlərini sərtləndirən amillərə dair dərin və çoxcəhətli anlayışların formalaşdırılmasıdır ki, bu da müasir dövrdə təhsildə ən vacib faktorlardan birinə çevrilmişdir. Yeni tarix kursunun tədrisi kapitalizm münasibətlərinin yaranması, Avropa və Amerika ölkələrində tarixi proseslərin xüsusiyyətlərini öyrənilməsi ilə yanaşı, mədəniyyətləri, sivilizasiyaları xarakterik əlamətlərinə görə fərqləndirməyə yardım edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100 bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal – seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal – kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəffidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı:

Mühazirə: 30 saat; seminar 30 saat. Cəmi 60 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1	Mövzu: İngiltərə burjua inqilabı Plan: 1. İngiltərə burjua inqilabın başlanma səbəbləri və mərhələləri 2. O.Kromvel və protektorat dövrü 3. İngiltərə burjua inqilabının nəticələri və tarixi əhəmiyyəti Mənbə: [1, 2, 4, 8]	2	2	
2.	Mövzu: Şimali Amerikada istiqlaliyyət uğrunda müharibə. ABŞ-ın yaranması Plan: 1. Şimali Amerikada ingilis koloniyalarının yaranması və inkişaf xüsusiyyətləri.	2	2	

	2. Amerikada istiqlaliyyət uğrunda müharibənin səbəbləri, gedişi və nəticələri. 1787-ci il Konstitusiyası Mənbə: [1, 4, 6, 7]			
3.	Mövzu: Fransa burjua inqilabı Plan: 1. Fransa burjua inqilabının səbəbləri, başlanması və mərhələləri 2. Fransada Yakobin diktaturası. Böyük terror Mənbə: [1, 3, 4, 8]	2	2	
4.	Mövzu: Fransa direktoriya, konsulluq və I imperiya dövründə Plan: 1. Fransada direktoriya reyimi və konsulluq 2. I Napoleon dövründə Fransanın yüksəlişi. I imperiyanın işğalları, böhranı və süqutu Mənbə: [3, 4, 7, 8]	2	2	
5.	Mövzu: İngiltərə, Fransa, Almaniya XIX əsrin birinci yarısında Plan: 1. İngiltərədə 1832-ci il parlament islahatı 2. İngiltərədə çartist hərəkatının yaranması və mərhələləri 3. Fransada 1814-cü ilin Konstitusiyası. Bərpa rejimi 4. XIX əsrin birinci yarısında Fransada kapitalizmin inkişafı. Sənaye çevrilişi 5. XIX əsrin birinci yarısında Almaniyanın siyasi vəziyyəti. Alman ittifaqı 6. Prussiyanın inkişafı. Gömrük ittifaqı. Sənaye çevrilişinin başlanması Mənbə: [3, 4, 8, 10]	2	2	
6.	Mövzu: Avropada 1848-1849-cu il inqilabları Plan: 1. Fransada 1848-ci il inqilabı 2. Fransada II respublika. İkinci imperiyanın qurulması 3. İtaliya, Avstriya imperiyası və Almaniya 1848-1849-cu il inqilabının səbəbləri, gedişi və məğlubiyyəti Mənbə: [3, 4, 7, 9]	2	2	
7.	Mövzu: ABŞ XIX əsrin I yarısında Plan: 1. XIX əsrin I yarısında ABŞ-da ictimai-iqtisadi inkişafın əsas xüsusiyyətləri. 2. ABŞ-da sənaye çevrilişi. Ərazi ekspansiyası 3. ABŞ-da "Monro doktrina"sının mahiyyəti Mənbə: [3, 4, 8, 10]	2	2	
8.	Mövzu: İngiltərə və Fransa XIX əsrin 50-60-cı illərində Plan: 1. XIX əsrin 50-60-cı illərində İngiltərə kapitalizminin xüsusiyyətləri 2. XIX əsrin 50-60-cı illərində İngiltərədə müstəmləkə ekspansiyası 1867-ci il parlament islahatı 3. Fransada İkinci imperiya rejimi. Sənaye inqilabının başa çatması Mənbə: [3, 4]	2	2	
9.	Mövzu: İtaliyanın və Almaniyanın birləşdirilməsi Plan: 1. Almaniyanın birləşdirilməsi uğrunda mübarizə. Avstriya-Prussiya müharibəsi. 2. Şimali Almaniya ittifaqı. Almaniyanın birləşdirilməsi 3. İtaliyada milli-azadlıq hərəkatı	2	2	

	4. 1859-cu il İtaliya-Avstriya müharibəsi. İtaliya krallığının yaradılması Mənbə: [3, 4, 9, 10]			
10.	Mövzu: ABŞ-da vətəndaş müharibəsi Plan: 1. ABŞ-da ikinci burjua inqilabının ilkin sərtləri 2. 1861-1865-ci illərdə vətəndaş müharibəsi. Homstedlər haqqında qanun. Qulların azad olunması 3. ABŞ-da şimalın qələbəsi və onun nəticələri Mənbə: [3, 4, 8, 9, 10]	2	2	
11.	Mövzu: Fransa-Prussiya müharibəsi Plan: 1. Fransa-Prussiya müharibəsinin səbəbləri (1870- 1871) 2. Hərbi əməliyyatların gedişi. Fransanın təslim olması 3. 1871-ci il Frankfurt sülhü və Fransa-Prussiya müharibəsinin nəticələri Mənbə: [2, 5, 7, 8, 9]	2	2	
12.	Mövzu: Almaniya, İngiltərə, Fransa 1871-1914-cü illərdə Plan: 1. Almaniya imperiyasının yaradılması və onun siyasi və iqtisadi nəticələri 2. XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Almaniyanın siyasi vəziyyəti, iqtisadi inkişafı və xarici siyasəti. 3. İngiltərənin müstəmləkə işğalları və sosial-iqtisadi vəziyyəti 4. İngilis-bur müharibəsi (1899-1902) 5. Fransada üçüncü respublikanın yaranması. 6. XX əsrin əvvəllərində Fransanın xarici siyasəti Mənbə: [2, 5, 9, 10]	2	2	
13.	Mövzu: ABŞ 1871-1914-cü illərdə Plan: 1. XIX əsrin sonlarında ABŞ-ın iqtisadi inkişafı. 2. XX əsrin əvvəllərində ABŞ-ın sosial-iqtisadi inkişafı 3. ABŞ-ın "Dollar diplomatiyası" və "Böyük dəyənək" siyasəti 4. ABŞ-da V.Vilsonun iqtisadi kursu. "Yeni demokratiya" dövrü Mənbə: [2, 4, 8, 9]	2	2	
14	Mövzu: XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində beynəlxalq münasibətlər Plan: 1. Almaniya-Fransa münasibətləri. Berlin konqresi 2. Üçlər ittifaqının yaradılması 3. Böyük dövlətlər arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi. Antantanın yaranması 4. I Dünya müharibəsi ərəfəsində beynəlxalq münasibətlər Mənbə: [3, 4, 8, 9, 10]	2	2	
15.	Mövzu: I Dünya müharibəsi Plan: 1. I Dünya müharibəsinin başlanması. Müharibə edən dövlətlərin işğalçı planları. 2. 1914-1916-cı illərdə hərbi əməliyyatlar. Verdən və Somma döyüşləri. 3. 1917-1918-ci illərdə hərbi əməliyyatlar və onların nəticələri. Vilsunun "14 maddəsi". 4. I Dünya müharibəsinin nəticələri Mənbə: [2, 5, 7, 10]	2	2	
Cəmi:		30 saat	30 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını daha da asanlaşdırır. Yeni dövr Avropa və Amerika tarixinin xronoloji çərçivəsini müəyyənləşdirməklə dövrün dünyanın tarixi inkişafında yeri müəyyənləşdirilməlidir.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- mühazirə, seminar, praktik tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Yeni dövr Avropa tarixinin öyrənilməsinin əhəmiyyətini bilir;
- Xronoloji çərçivəni müəyyənləşdirir, dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparır;
- Kapitalist münasibətlərinin yaranmasını, dünya ölkələrində baş verən dəyişiklikləri məkanla əlaqədə izah edir;
- Dünya ölkələrinin inkişafındakı qeyri-bərabərliyi onların siyasi quruluşu ilə əlaqələndirərək təhlil edir;
- Yeni dövrdə ölkələrin və xalqların siyasi, iqtisadi və mədəni baxımdan fərqliliklərini sintez edə bilir;
- Yeni dövrdə ölkələrin və xalqların sosial, siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında baş verən dəyişiklikləri məkan baxımdan qiymətləndirir.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları:

1. İngiltərə burjua inqilabının səbəbləri
2. İngiltərə burjua inqilabının mərhələləri
3. Şimali Amerikada ingilis koloniyalarının yaranması və inkişaf xüsusiyyətləri
4. Amerikada istiqlaliyyət uğrunda müharibənin səbəbləri, gedişi və nəticələri. 1787-ci il Konstitusiyası
5. Fransa burjua inqilabının səbəbləri, başlanması və mərhələləri (1789-1794)
6. Fransada direktoriya rejimi və konsulluq
7. I Napoleon dövründə Fransanın yüksəlişi. I imperiyanın işğalları, böhranı və süqutu
8. Vyana sisteminin yaradılması
9. XIX əsrin birinci yarısında İngiltərənin ticarət-sənaye üstünlüyünün güclənməsi
10. 1832-ci il Parlament islahatı. Çartistlər hərəkatı
11. Fransada 1814-cü ilin Konstitusiyası. Bərpa rejimi
12. XIX əsrin birinci yarısında Fransada kapitalizmin inkişafı. Sənaye çevrilişi
13. XIX əsrin birinci yarısında Almaniyanın siyasi vəziyyəti. Alman ittifaqı
14. Prussiyanın inkişafı. Gömrük ittifaqı. Sənaye çevrilişininin başlanması
15. Fransada 1848-ci il inqilabı

II Kollokvium sualları:

1. İtaliyada 1848-1849-cu il inqilabı
2. Avstriya imperiyasında 1848-1849-cu il inqilabı
3. Almaniya 1848-1849-cu il inqilabı
4. XIX əsrin I yarısında ABŞ-da ictimai-iqtisadi inkişafın əsas xüsusiyyətləri
5. XIX əsrin I yarısında ABŞ-da sənaye çevrilişi. Ərazi ekspansiyası
6. XIX əsrin 50-60-cı illərində İngiltərədə kapitalizmin inkişafı
7. Fransa XIX əsrin 50-60-cı illərində
8. Almaniyanın birləşdirilməsi
9. İtaliyanın birləşdirilməsi
10. ABŞ-da vətəndaş müharibəsinin səbəbləri (1861-1865)
11. 1861-1865-ci illərdə vətəndaş müharibəsi. Homstedlər haqqında qanun
12. ABŞ-da şimalın qələbəsi və onun nəticələri
13. Fransa – Prussiya müharibəsinin səbəbləri və müharibənin gedişi

14. 1871-ci il Frankfurt sülhü və Fransa-Prussiya müharibəsinin nəticələri
15. XIX əsrin 50-60-cı illərində İngiltərənin müstəmləkə ekspansiyası. 1867-ci il parlament islahatı

XVI. İmtahan sualları:

1. İngiltərə burjua inqilabının səbəbləri
2. İngiltərə burjua inqilabının mərhələləri
3. Şimali Amerikada ingilis koloniyalarının yaranması və inkişaf xüsusiyyətləri
4. Amerikada istiqlaliyyət uğrunda müharibənin səbəbləri, gedişi və nəticələri. 1787-ci il Konstitusiyası
5. Fransa burjua inqilabının səbəbləri, başlanması və mərhələləri
6. Fransada direktoriya rejimi və konsulluq
7. I Napoleon dövründə Fransanın yüksəlişi. I imperiyanın işğalları, böhranı və süqutu
8. Vyana sisteminin yaradılması
9. XIX əsrin birinci yarısında İngiltərənin ticarət-sənaye üstünlüyünün güclənməsi
10. 1832-ci il Parlament islahatı. Çartistlər hərəkatı
11. Fransada 1814-cü ilin Konstitusiyası. Bərpa rejimi
12. XIX əsrin birinci yarısında Fransada kapitalizmin inkişafı. Sənaye çevrilişi
13. XIX əsrin birinci yarısında Almaniyanın siyasi vəziyyəti. Alman ittifaqı
14. Prussiyanın inkişafı. Gömrük ittifaqı. Sənaye çevrilişinin başlanması
15. Fransada 1848-ci il inqilabı
16. Almaniya 1848-1849-cu il inqilabı
17. XIX əsrin I yarısında ABŞ-ın ictimai-siyasi inkişafının əsas xüsusiyyətləri
18. XIX əsrin I yarısında ABŞ-da sənaye çevrilişi. Ərazi ekspansiyası
19. İtaliya və Avstriya imperiyasında 1848-1849-cu il inqilabı
20. İngiltərə XIX əsrin 50-60-cı illərində
21. Fransa XIX əsrin 50-60-cı illərində
22. Almaniyanın birləşdirilməsi
23. İtaliyanın birləşdirilməsi
24. ABŞ-da vətəndaş müharibəsinin səbəbləri (1861-1865)
25. 1861-1865-ci illərdə vətəndaş müharibəsi. Homstedlər haqqında qanun
26. ABŞ-da şimalın qələbəsi və onun nəticələri
27. Fransa-Prussiya müharibəsinin səbəbləri və müharibənin gedişi
28. 1871-ci il Frankfurt sülhü və Fransa-Prussiya müharibəsinin nəticələri
29. Almaniya imperiyasının yaradılması və ölkənin iqtisadi inkişafı
30. XIX əsrin 70-90-cı illərində Almaniyanın xarici siyasəti
31. Almaniya XX əsrin əvvəllərində
32. İngilis-bur müharibəsi (1899-1902)
33. 1871-1914-cü illərdə İngiltərənin müstəmləkə işğalları və sosial-iqtisadi vəziyyəti
34. Fransada üçüncü respublikanın yaranması
35. 1871-1914-cü illərdə ABŞ-ın iqtisadi inkişafı və xarici siyasəti
36. XIX əsrin 70-ci illərində beynəlxalq münasibətlər. Rusiya-Osmanlı müharibəsi. Berlin konqresi
37. Üçlər ittifaqının və Antantanın yaradılması
38. 1912-1913-cü il Balkan müharibələri
39. I Dünya müharibəsinin başlanması. Müharibə edən dövlətlərin işğalçı planları
40. 1914-1918-ci illərdə hərbi əməliyyatlar və onların nəticələri. Vilsunun "14 maddəsi"

"Yeni dövr tarixi" fənninin sillabusu 6001018-Tarix müəllimliyi ixtisasının təhsil proqramı, tədris planı və ARTN-nin tərəfindən 11.01.2018-ci il tarixində təsdiq edilmiş fənn proqramı əsasında tərtib olunmuşdur.

Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13 fevral 2026-cı il, protokol № 6).

Mühazirə müəllimi: dos.K.F.Mahmudov

Seminar müəllimi: b/m.M.M.Sevidimova

Kafedra müdiri: dos.K.F.Mahmudov